

Na osnovu člana 5. stav (2) Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja ("Službeni glasnik BiH", broj 25/09), Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, donosi

PRAVILNIK
O USLOVIMA KOJE MORAJU DA ZADOVOLJAVAJU FARME I USLOVIMA ZA
ZAŠTITU ŽIVOTINJA NA FARMAMA

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.
(Predmet)

(1) Pravilnikom o uslovima koje moraju da zadovoljavaju farme i uslovima za zaštitu životinja na farmama (u daljnjem tekstu: Pravilnik) se određuju:

- a) uslovi koje moraju da zadovoljavaju farme kopitara i papkara veće od 20 uslovnih grla, farme peradi i kunića sa više od 10 uslovnih grla;
- b) uslovi za zaštitu životinja koje se uzgajaju i/ili drže na farmama;
- c) postupak registracije farme;
- d) sadržaj, oblik i način vođenja registra farme.

(2) Izuzetno od tačke a) stava (1) ovog člana opšti i specijalni uslovi koji se odnose na zaštitu životinja primjenjuju se na farme peradi u skladu sa odredbama ovog Pravilnika;

(3) Odredbe ovog pravilnika ne odnose se na:

- a) slobodnoživuše životinje u prirodi;
- b) životinje na takmičenjima, izložbama, kulturnim ili sportskim događajima ili aktivnostima;
- c) kućne ljubimce;
- d) životinje za eksperimente;
- e) beskičmenjake.

Član 2.
(Značenje pojmova)

U ovom Pravilniku pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

- a) farma je svako domaćinstvo, objekat ili, u slučaju držanja životinja na otvorenom, mjesto na kojem životinje borave i/ili se uzgajaju ili drže;
- b) stado je životinja ili grupa životinja držanih na farmi kao epidemiološkoj cjelini, a ako se na farmi odvojeno drži više od jednog stada, smatra se da sve odvojene grupe životinja imaju isti zdravstveni status;
- c) životinja je svaka životinja koja se uzgaja i/ili drži sa ciljem proizvodnje hrane, vune, kože, krzna ili u druge ekonomske ciljeve;
- d) tele je govedo do šestog mjeseca starosti;
- e) svinja je životinja iz porodice *Sus scrofa*, bez obzira na starost, namijenjena uzgoju ili tovu;
- f) nerast je polno zreo mužjak svinje, namijenjen uzgoju;
- g) nazimica je polno zrela ženka svinje koja se još nije prasila;
- h) krmača je ženka svinje koja se prasila najmanje jednom;
- i) dojna krmača je ženka svinje u periodu od prasnja do odbića prasadi;
- j) zasušena krmača je ženka svinje u periodu od odbića prasadi do prasnja;
- k) sisajuća prasad su prasad od rođenja do odbića;
- l) odbijena prasad su prasad od odbića do desete nedjelje starosti;

- m) tovljenici (zajedno sa mladom prasadi za daljnji uzgoj) su prasad od desete nedjelje starosti do klanja, odnosno do polne zrelosti;
- n) kokoši nesilice su kokoši vrste *Gallus gallus*, kada dostignu zrelost za nesenje, uzgajaju se za proizvodnju jaja koja nisu namijenjena valenju;
- o) korisna površina je površina kojoj kokoši nesilice imaju pristup bez ograničenja, u baterijskim kavezima mora da bude široka najmanje 30 cm, ne smije da bude strmija od 14%, visine najmanje 45 cm, (površina za gnijezda ne uračunava se u korisnu površinu);
- p) gnijezdo je odvojen prostor za nesenje jaja za svaku kokoš pojedinačno ili za grupu kokoši (zajedničko gnijezdište), čiji pod sa kojim kokoši dolaze u dodir ne smije da bude od žičane mreže;
- r) prostirka je bilo koji materijal koji zadovoljava etološkim potrebama kokoši;
- s) nadležni organi su:
- 1) Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Kancelarija);
 - 2) Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Odjeljenje za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
- t) nadležni inspeksijski organi su:
- 1) Federalna uprava za inspeksijske poslove Federacije Bosne i Hercegovine; Republička uprava za inspeksijske poslove Republike Srpske;
 - 2) Inspektorat Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
 - 3) Kantonalne uprave za inspeksijske poslove;
 - 4) Inspekcije u okviru lokalnih organa uprave;
- u) uslovno grlo je životinja ili grupa istovrsnih životinja težine 500 kg, računajući najveću težinu proizvodne kategorije;
- v) vlasnik ili imalac je fizičko ili pravno lice, ili bilo koje drugo lice koje je trajno ili privremeno odgovorno ili zaduženo za životinje, ili se brine za njih.

Član 3.

(Obaveze vlasnika i/ili imaoča životinja)

(1) Vlasnik i/ili imalac životinja mora:

- a) da prijavi nadležnoj veterinarskoj organizaciji, ukoliko to već nije učinio u skladu sa specijalnim propisom, držanje jedne ili više životinja, a perad i kuniće obavezan je da prijavi ako drži najmanje jedno uslovno grlo;
- b) da omogući obavljanje poslova nadležnoj veterinarskoj organizaciji, ne dovodeći u pitanje druge specijalne propise;
- c) u slučaju sumnje na pojavu zarazne ili druge bolesti, koja se obavezno prijavljuje, odmah da obavijesti veterinaru najbliže veterinarske organizacije;
- d) da obavijesti veterinaru nadležne veterinarske organizacije o dolasku životinja na farmu.

(2) U slučaju stada službeno slobodnog od određene bolesti životinja, vlasnik je dužan da izoluje novonabavljene životinje prije uvođenja u stado, da bi se omogućilo da ih pregleda veterinar nadležne veterinarske organizacije i ako je potrebno uzme uzorke za dijagnostičke pretrage.

Član 4.

(Obaveze veterinara na farmi)

Osim prava i obaveza određenih Zakonom o veterinarstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02), veterinar nadležne veterinarske organizacije:

- a) može sa vlasnikom farme da bude jedino u odnosu koji ne dovodi u sumnju njegovu nepristranost;
- b) mora redovno da usavršava znanja iz oblasti zaštite zdravlja i dobrobiti životinja i propisa koji se odnose na zdravlje i dobrobit životinja;
- c) mora da dâ vlasniku životinja adekvatne informacije i pomoć, da bi se preduzele sve propisane i druge mjere za zaštitu zdravlja i dobrobiti životinja i održavanje statusa stada, naročito u odnosu na programe iskorjenjivanja bolesti životinja koje određuje Kancelarija;
- d) mora da kontroliše jesu li životinje u stadu obilježene;
- e) mora da kontroliše zadovoljavanje uslova za sertifikovanje zdravlja životinja u stadu, životinja koje se uvode u stado i životinja koje se stavljaju u promet;
- f) mora da kontroliše vlasnika u odnosu na obavezu prijavljivanja pojave zaraznih bolesti životinja i bilo kojeg faktora rizika za zdravlje i dobrobit životinja i zdravlje ljudi;
- g) mora da obezbijedi da se što prije utvrdi uzrok uginuća životinja te da kontroliše način i mjesto neškodljivog uklanjanja uginulih životinja;
- h) mora da kontroliše higijenske uslove u stadu, odnosno na mjestima gdje se životinje uzgajaju i/ili drže.

Član 5. **(Registar farme)**

- (1) Elektronska baza podataka o farmama (u daljnjem tekstu: registar farme) jeste sastavni dio jedinstvenog registra domaćih životinja.
- (2) Registar farme mora sadržavati:
 - a) identifikacioni broj farme, koji se sastoji od koda zemlje (BA) i ne više od 12 cifara, a za uzgoje kokoši nesilica identifikacioni broj farme mora sadržavati i kod iz člana 59. stav (3) tačka c) alineja 3) ovog Pravilnika;
 - b) ime i prezime/naziv te adresu/sjedište vlasnika/korisnika farme;
 - c) lokaciju farme, uključujući geografske (X, Y) koordinate;
 - d) vrste životinja na farmi;
 - e) broj životinja na farmi;
 - f) vrstu proizvodnje;
 - g) maksimalan kapacitet objekta, izražen brojem životinja koje se mogu istovremeno uzgajati na farmi, u skladu sa odobrenom projektnom dokumentacijom. Za već izgrađene farme koji nemaju obavezu izrade tehnološke dokumentacije, maksimalan kapacitet u skladu sa odredbama ovog Pravilnika koje uređuju pitanje zaštite životinja;
 - h) naziv veterinarske organizacije, te ime i prezime veterinara odgovornog za implementaciju propisanih mjera;
 - i) ime i prezime veterinarskog inspektora ili ovlašćenog veterinara nadležnog na području gdje se farma nalazi.
- (3) U registar farme moraju da budu upisane sve farme, bez obzira na broj uslovnih grla, osim farme peradi i kunića sa manje od jednog uslovnog grla.
- (4) Identifikacioni broj farme iz stava (2) tačka a) ovog člana može da se koristi i u druge svrhe osim za potrebe ovog Pravilnika.
- (5) Registar na farmama vodi nadležna veterinarska organizacija, koja je dužna ažurirati podatke dostavljati nadležnim organima entiteta.
- (6) Nadležni organi entiteta dužni su jednom godišnje da dostave ažurirane podatke iz registara Kancelariji.

II. OPŠTI USLOVI IZGRADNJE I UREĐENJA OBJEKTA-FARME

Član 6. (Lokacija i krug farme)

Farme iz člana 1. ovog Pravilnika mogu se graditi na lokaciji koja mora da bude na području i u zoni koja u odnosu na vrstu proizvodnje i ekološke faktore neće da ugrožava ili da bude ugrožena od stambenih i drugih objekata u bližoj ili daljoj okolini, u skladu sa specijalnim propisima iz oblasti prostornog uređenja i zaštite okoline.

Član 7. (Tlo)

(1) Farme iz člana 1. ovog Pravilnika moraju se graditi na kompaktnom i suvom tlu sa niskim nivoom podzemnih voda, te izvan zona koje mogu da budu ugrožene poplavama i klizanjem terena.

(2) Odredbe člana 6. ovog Pravilnika i stava (1) ovog člana ne odnose se na već izgrađene farme.

Član 8. (Površina zemljišta)

Površina zemljišta za farmu mora da bude dovoljna i odgovara kapacitetu, broju i veličini sagrađenih objekata, da bi se osigurala njihova funkcionalna povezanost i dovoljna međusobna udaljenost.

Član 9. (Krug farme)

(1) Ulaz na farmu iz člana 1. ovog Pravilnika mora da bude kontrolisan. O ulasku i izlasku ljudi i životinja u/iz kruga farme vlasnik je dužan da vodi evidenciju.

(2) Krug farme iz člana 1. ovog Pravilnika mora da bude ograđen adekvatnom ogradom koja sprečava nekontrolisan ulazak ljudi i životinja.

(3) Krug farme iz člana 1. ovog Pravilnika mora da bude dovoljno prostran da obezbijedi funkcionalnu povezanost pojedinih objekata, a sve površine kruga koje nisu betonirane ili asfaltirane moraju da budu uredno održavane.

(4) Zabranjeno je držanje više od jedne vrste životinja unutar istog objekta na farmi.

Član 10. (Prilazni putevi)

(1) Prilazni putevi i putevi unutar farme iz člana 1. ovog Pravilnika moraju da budu dovoljno široki i od čvrstog materijala, uključujući i šljunak. Ispred svakog objekta na farmi mora da bude betonirana ili asfaltirana površina za lakše kretanje vozila.

(2) Putevi u krugu farme iz člana 1. ovog Pravilnika moraju da budu pogodni za čišćenje i pranje, a uz njih se mora nalaziti dovoljan broj hidranata i slivnika.

(3) Putevi u krugu farme iz člana 1. ovog Pravilnika, u skladu sa ovim Pravilnikom, jesu "čisti putevi" koji se koriste za dovoz životinja, krmnih smjesa i čiste prostirke i opreme, odnosno "nečisti putevi" za odvoz đubreta kod izđubriivanja, otpadnih voda i lešina.

(4) Putevi iz stava (3) ovog člana ne smiju se međusobno ukrštati.

Član 11.
(Ulaz na farmu sa više od 100 uslovnih grla)

- (1) Na ulazu na farmu sa više od 100 uslovnih grla kopitara i papkara mora da bude odvojen kolni i pješački ulaz. Na kolnom i pješačkom ulazu moraju da budu izgrađene dezinfekcijske barijere dimenzija $6,0 \times 3,0 \times 0,25$ m i $1,0 \times 0,5 \times 0,05$ m ispunjene vodenim rastvorom dezinficijensa. Dezinfekcijske barijere moraju da budu izgrađene na način koji omogućava čišćenje i pranje te ispuštanje tečnog sadržaja kroz drenažni otvor.
- (2) Upravna zgrada na farmi iz stava (1) ovog člana može da bude smještena na ulazu na farmu.
- (3) Upravna zgrada na farmi iz stava (1) ovog člana, sastoji se od:
 - a) potrebnog kancelarijskog prostora;
 - b) prostorije za veterinarskog inspektora ili ovlašćenog veterinara;
 - c) prostorije za odmor radnika sa čajnom kuhinjom;
 - d) odvojenih garderoba prema polu u čistom i nečistom dijelu;
 - e) pripadajućih sanitarnih čvorova;
 - f) prostorije za čuvanje dezinficijensa.
- (4) Na farmi iz stava (1) ovog člana kancelarija, garderoba i sanitarni čvor može da se uredi u pretprostoru jednog objekta.

Član 12.
(Snabdijevanje vodom)

- (1) Farme iz člana 1. ovog Pravilnika moraju da budu snabdjevene dovoljnom količinom vode za piće iz javnog vodovoda ili sopstvenog bunara. Voda za piće mora da bude kontrolisana i mora da zadovoljava standarde propisane za vodu za piće.
- (2) Za pranje objekata može da se koristi i voda koja ne zadovoljava standarde za vodu za piće.

Član 13.
(Odvod otpadnih voda i zbrinjavanje čvrstog fekalnog otpada)

- (1) Padavinske vode mogu se ulijevati u kanalizaciju ili prirodni recipijent bez pročišćavanja.
- (2) Otpadne vode, koje nastaju tokom proizvodnog procesa ili pranja objekta i opreme, moraju se sakupljati u vodonepropusnoj laguni.
- (3) Fekalne vode sakupljaju se u odvojenu septičku jamu ili se ispuštaju u kanalizaciju.
- (4) Prostor za odlaganje i zbrinjavanje đubreta i osoke iz objekta mora da bude smješten/izgrađen tako da se spriječi zagađivanje okoline i raznošenje štetnih bioloških zagađivača.

Član 14.
(Izgradnja farme)

Farme iz člana 1. ovog Pravilnika moraju da budu izgrađene u skladu sa stručnim zoohigijenskim načelima, na način koji će da omogući optimalne mikroklimatske i zoohigijenske uslove, svojstvene pojedinoj vrsti životinja, primjenu racionalne tehnologije proizvodnje te da obezbijedi dobro zdravstveno stanje i dobrobit životinja.

Član 15. **(Prostorije i oprema)**

- (1) Unutrašnjost objekta (podovi, zidovi, stropovi i oprema) mora da bude prilagođena vrsti proizvodnje i izgrađena od materijala koji nije štetan za zdravlje životinja i koji može da se jednostavno čisti, pere i dezinfikuje.
- (2) U objektima na farmi mora se da obezbijedi osvjetljenje i mikroklima, adekvatna vrsti i kategoriji životinja.
- (3) Podovi moraju da budu glatki, ali ne skliski, te moraju da imaju odgovarajući pad prema odvodnim kanalima koji se nalaze uzduž sredine objekta ili uz postrane uzdužne zidove.
- (4) Zidovi moraju da budu izgrađeni od adekvatnog građevinskog materijala te, prema potrebi i zavisno od vrste i kategorije životinja, da imaju odgovarajuću toplotnu izolaciju.
- (5) Stropovi u proizvodnim objektima mogu da budu u horizontalnoj izvedbi ili da prate krovnu konstrukciju te imaju, prema potrebi, odgovarajuću toplotnu izolaciju.
- (6) Ako objekat za uzgoj i/ili držanje životinja ima prozore ili dovodne otvore za svježi vazduh i/ili svjetlo, isti moraju da imaju okvire od nerđajućeg materijala i da bude zaštićeni mrežama protiv ulaza glodara, ptica i insekata.

Član 16. **(Smještaj hrane za životinje)**

- (1) Farme iz člana 1. ovog Pravilnika, osim prostorija/prostora u objektima u kojima se drže životinje, moraju da obezbijede prostor/prostoriju za smještaj, sortiranje i skladištenje hrane za životinje.
- (2) Farme u kojima se obavlja proizvodnja rasplodnih ili konzumnih jaja, osim prostorija iz stava (1) ovog člana, moraju da imaju i prostoriju za sanitarnu obradu jaja, odnosno prostoriju za sakupljanje i privremeno skladištenje konzumnih jaja, koja mora da bude fizički odvojena od proizvodnog dijela objekta.
- (3) Izuzetno od stava (1) ovog člana, u slučaju većeg broja objekata unutar proizvodnog kruga farme, propisane prostorije mogu da se izgrade na ulazu u čisti dio kruga farme u sklopu kancelarijskih prostorija, uz uslov da se sanitarni dio nalazi u čistom, a kancelarijski dio u nečistom dijelu. Sanitarni čvor mora da ima sistem odvojenih muških i ženskih garderoba (čistu i nečistu), sa tuševima i aparatom za pranje ruku, zahode, hladnu i toplu vodu.
- (4) Zabranjeno je unošenje hrane životinjskog porijekla u proizvodne prostorije objekata ili garderobe.

Član 17. **(Zbrinjavanje lešina)**

Farme iz člana 1. ovog Pravilnika moraju da obezbijede zbrinjavanje lešina u skladu sa drugim veterinarskim propisima.

Član 18. **(Poslovi dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije)**

Poslove dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (DDD) na farmi mogu obavljati samo pravna i/ili fizička lica koja posjeduju rješenje o zadovoljavanju propisanih uslova.

III. ZAŠTITA ŽIVOTINJA NA FARMAMA: OPŠTI USLOVI

Član 19. (Obaveze vlasnika)

- (1) Vlasnik mora preduzeti sve potrebne mjere da obezbijedi zaštitu životinja za koje se brine, te da obezbijedi da se životinjama ne uzrokuju nepotrebni bolovi, povrede, patnje i bolest.
- (2) Potrebno je da obezbijedi da su uslovi u kojima se životinje uzgajaju i/ili drže, a sa obzirom na vrstu životinje, njen stepen razvoja, prilagođavanja i udomaćenosti te fiziološke i etološke potrebe, u skladu sa postojećom praksom i naučnim saznanjima.

Član 20. (Osoblje)

Za životinje se mora brinuti dovoljan broj lica sa adekvatnim znanjem i stručnom osposobljenošću, koji se prema njima odgovorno odnose.

Član 21. (Nadzor životinja)

- (1) Sve životinje na farmama čija zaštita zavisi od redovne brige vlasnika moraju da budu pregledane najmanje jednom dnevno. Životinje u drugim sistemima uzgoja treba pregledati u vremenskim intervalima koji obezbjeđuju zaštitu životinja.
- (2) U objektima moraju da budu obezbijeđeni uslovi za potreban nadzor, uključujući i dovoljno osvijetljenje objekta (fiksno ili prenosno), tako da pregled životinja može da bude obavljen u bilo koje doba.

Član 22. (Bolesne, povrijeđene i iscrpljene životinje)

- (1) Bolesnim, povrijeđenim i iscrpljenim životinjama mora da bude odmah obezbijeđena adekvatna briga i veterinarska zaštita.
- (2) Bolesne, povrijeđene ili iscrpljene životinje moraju da budu držane odvojeno od drugih životinja u prostorijama/prostorima sa suvom i udobnom prostirkom.
- (3) Vlasnik mora blagovremeno zatražiti veterinarsku pomoć za bolesne ili povrijeđene životinje, te kod poroda, ukoliko je to potrebno, i da obezbijedi odgovarajuću njegu bolesnih, povrijeđenih i iscrpljenih životinja.

Član 23. (Evidencija)

- (1) Vlasnik mora da posjeduje evidenciju o liječenju životinja te evidenciju uginuća u koju mora redovno da upisuje uginuća životinja. Ako se istovjetni podaci vode u druge svrhe, mogu da se koriste i za potrebe ovog Pravilnika.
- (2) Evidencije iz stava (1) ovog člana vlasnik mora da čuva najmanje tri godine od zadnjeg unosa podataka, te je dužan da ih dâ na uvid na zahtjev veterinarskog inspektora ili ovlašćenog veterinara.
- (3) Evidencija iz stava (1) ovog člana nalazi se u Prilogu 1. koji je sastavni dio ovog Pravilnika.

Član 24.
(Sloboda kretanja)

(1) Životinjama mora da bude obezbijeđena sloboda kretanja adekvatna njihovoj vrsti, pasmini, starosti, stepenu razvoja, prilagođenosti i udomađenosti, te u skladu sa postojećom praksom i naučnim saznanjima, koja će spriječiti nepotrebne patnje ili povrede.

(2) Ako je životinja konstantno ili redovno privezana, treba da joj se, na osnovu postojeće prakse i naučnih saznanja, obezbijedi dovoljno prostora u skladu sa njenim fiziološkim i etološkim potrebama.

Član 25.
(Objekti)

(1) Objekti i oprema za zaštitu životinja moraju da budu konstruisani i održavani tako da nemaju oštih ivica ili ispupčenih dijelova koji bi mogli uzrokovati povređivanje životinja.

(2) Osvjetljenje, temperatura i vlažnost vazduha, kruženje vazduha, koncentracija gasova i prašine u vazduhu, te higijena i intenzitet buke u prostorima u kojima se nalaze životinje, moraju da budu u granicama koje nisu štetne za životinje.

(3) Životinje u objektima ne smiju da budu sve vrijeme u mraku. Tamo gdje nema dovoljno prirodne svjetlosti mora da bude obezbijeđena adekvatna vještačka rasvjeta. U slučaju korištenja vještačkog osvjetljenja, treba da se odredi vrijeme za odmor životinja tokom kojeg životinje moraju da budu u mraku.

Član 26.
(Životinje držane izvan objekta)

Životinje koje se drže izvan objekta moraju da budu zaštićene od nepovoljnih vremenskih uslova, grabežljivaca i drugih opasnosti za njihovo zdravlje.

Član 27.
(Automatska i mehanička oprema)

(1) Vlasnik mora da obezbijedi pregled automatske i mehaničke opreme u objektima jednom dnevno. Uočeni kvarovi moraju da budu odmah otklonjeni, a ako to nije moguće, treba da obezbijedi adekvatne mjere za obezbjeđenje zdravlja i dobrobiti životinja. Dok se kvar ne popravi, moraju da budu obezbijeđene alternativne metode radi održavanja zdravlja i zaštite životinja.

(2) U slučaju vještačke klimatizacije objekata, mora da bude obezbijeđen alarmni sistem, koji lice koje se brine za životinje upozorava na kvar u sistemu za ventilisanje. Alarmni sistem mora da bude redovno održavan i provjeravan u skladu sa uputstvima proizvođača. Mora da bude obezbijeđen i alternativni sistem klimatizacije koji je, do uklanjanja kvara na glavnom sistemu, dovoljan za očuvanje zdravlja i zaštitu životinja.

Član 28.
(Hrana, voda i druge materije)

(1) Životinjama mora da bude obezbijeđena adekvatna hrana, u dovoljnim količinama, koja odgovara njihovoj starosti i vrsti, sa ciljem očuvanja i zaštite njihovog zdravlja.

(2) Životinjama se hrana ili voda ne smije nuditi na način koji uzrokuje nepotrebnu patnju ili povrede.

- (3) Hrana ili voda ne smije sadržavati materije koje bi uzrokovale nepotrebnu patnju ili povrede životinja.
- (4) Hrana mora da bude dostupna svim životinjama u vremenskim intervalima koji odgovaraju njihovim fiziološkim potrebama.
- (5) Voda mora da bude dostupna svim životinjama ili se napajanje mora da obezbijedi na drugi način.
- (6) Oprema za napajanje i hranjenje mora da bude oblikovana, konstruisana i postavljena tako da spriječi kontaminaciju vode i hrane te da se povrede zbog guranja pri hranjenju i napajanju svedu na najmanju mjeru.
- (7) U hranu za životinje smiju se dodavati samo dopuštene materije koje se koriste u preventivi, liječenju i u zootehničke svrhe.

Član 29.

(Uzgoj i postupanje sa životinjama)

- (1) Zabranjene su metode ekstenzivnih i intenzivnih uzgoja koje životinjama mogu uzrokovati nepotrebne patnje ili koje štetno djeluju na životinje, uključujući i njihovo zdravlje. Izuzetno je dopuštena primjena određenih kratkotrajnih postupaka, bez trajnih povreda.
- (2) Životinje se smiju uzgajati samo ako se na osnovu njihovog genotipa ili fenotipa može očekivati da to neće štetno djelovati na njihovo zdravlje i zaštitu.

Član 30.

(Inspekcijski nadzor)

- (1) Nadležni inspekcijski organi moraju izraditi godišnji program inspekcijskog nadzora koji će obuhvatati najmanje 10% farme na području njihove nadležnosti.
- (2) Nadležni inspekcijski organi dužni su izraditi izvještaje o obavljenim inspekcijskim nadzorima na farmi za proteklu godinu na obrascu iz Priloga 2. koji je sastavni dio ovog Pravilnika te da ih do kraja februara tekuće godine dostave nadležnim organima entiteta i Kancelariji.
- (3) Inspekcijski nadzor iz stava (1) ovog člana može se obaviti i tokom nadzora farme u druge svrhe.

IV. ZAŠTITA ŽIVOTINJA NA FARMAMA: SPECIJALNI USLOVI

Odjeljak A. ZAŠTITA TELADI U UZGOJU

Član 31.

(Način držanja teladi)

- (1) Pri držanju teladi na farmama sa ciljem uzgoja ili tova, moraju da budu ispunjeni sljedeći uslovi:
- telad starija od osam nedjelja ne smije da bude smještena pojedinačno, nego samo u grupama;
 - telad mogu da budu držana i u individualnim boksovima u slučaju kada doktor veterinarske medicine (u daljnjem tekstu: veterinar) odredi da je takav način držanja potreban zbog zdravstvenih ili etoloških razloga;

- c) individualni boksovi za telad, osim za telad koja je odvojena u specijalne boksove iz zdravstvenih razloga, moraju da imaju takve pregradne stranice da se telad može međusobno vidjeti i dodirivati;
- d) širina individualnog boksa mora da bude najmanje jednaka visini hrbata teleta, mjereno u stojećem položaju;
- e) dužina individualnog boksa mora da bude najmanje jednaka dužini teleta i to počevši od vrha nosa do stražnjeg ruba sjedne kosti, pomnoženo faktorom 1,1;
- f) kada se telad drži u individualnim odjeljcima ili na vezu, stranice kojima je odijeljena moraju da budu perforirane te ne smiju da budu niže od 90 cm +/- 10% ili $0,80 \times$ visina hrbta teleta;
- g) sva telad u grupi mora da ima dovoljno prostora da može da se okrene, ustane i legne;
- h) najmanja podna površina koja mora da bude obezbijeđena za svako tele u grupi, iznosi:

Živa vaga teleta (kg)	Najmanja podna površina po životinji (m ²)
manje od 150	1,5
150 - 220	1,7
220 i više	1,8

(2) Odredbe iz stava (1) ovog člana ne odnose se na:

- a) farme sa pet i manje teladi;
- b) telad uz majke koja još siše.

Član 32. **(Osvjetljenje)**

(1) Telad smještena u objektima ne smije da bude u konstantnom mraku. Mora da bude obezbijeđeno zadovoljavajuće prirodno ili vještačko osvjetljenje jačine najmanje 80 luksa. Vještačko osvjetljenje mora da odgovara najmanje prirodnom osvjetljenju u vremenu od 9 do 17 časova.

(2) U objektu mora da bude obezbijeđeno dovoljno jako osvjetljenje, fiksno ili prenosno, tako da se u svakom trenutku može obaviti pregled teladi.

Član 33. **(Nadzor teladi)**

(1) Vlasnik mora najmanje dva puta dnevno da obezbijedi pregled teladi u objektu, a teladi držane izvan objekta najmanje jednom dnevno.

(2) Za svako tele koje pokazuje znakove bolesti ili povrede potrebno je odmah da obezbijedi potrebnu brigu, a prema potrebi i veterinarsku zaštitu.

(3) U slučaju potrebe, bolesna ili povrijeđena telad mora da bude izdvojena i adekvatno smještena u odjeljku sa suvom udobnom prostirkom.

Član 34. **(Prostor za telad)**

Prostori za telad moraju da budu takvi da svako tele može bez teškoća leći, ležati, ustati, njegovati se i vidjeti drugu telad.

Član 35. **(Vežanje)**

- (1) Telad ne smije da bude vezana.
- (2) Izuzetno je dopušteno vežanje teladi držane u grupi samo tokom hranjenja mlijekom ili mliječnom dopunom, ne duže od jednog časa.
- (3) Oprema za vežanje ne smije uzrokovati povrede životinja, ne smije da bude zategnuta te mora da omogućava nesmetano ustajanje, lijeganje, stajanje i njegu tijela.
- (4) Opremu za vežanje treba redovno pregledavati, da bi se rizik od gušenja ili povrede teleta sveo na najmanju mjeru.

Član 36. **(Odjeljci, oprema, posuđe)**

- (1) Toplotna izolacija, grijanje i ventilacija objekta moraju da obezbjeđuju cirkulaciju vazduha, nivo praćine, temperaturu, relativnu vlažnost vazduha i koncentraciju gasova u granicama u kojima ne djeluju štetno na telad.
- (2) Objekti za držanje teladi, odjeljci, oprema i posuđe koje se koristi za telad treba redovno da se čiste i dezinfikuju.
- (3) Feces, mokraćta te nepojedena ili rasuta hrana treba da se redovno odstranjuje.

Član 37. **(Pod)**

- (1) Podovi moraju da budu glatki, ali ne skliski, tako da ne dolazi do povreda teladi, te izgrađeni tako da ne uzrokuju povrede ili patnje teladi za vrijeme stajanja ili ležanja. Podovi moraju odgovarati veličini i masi teleta te da imaju tvrdi, ravni i stabilni površinu.
- (2) Sva telad mora sve vrijeme da ima neograničen pristup ležištu, koje mora da bude udobno, čisto i suvo te ne smije da djeluje štetno na telad.
- (3) Svoj teladi mlađoj od dvije nedjelje treba da se obezbijedi čista, suva i za zdravlje teleta neškodljiva prostirka.

Član 38. **(Napajanje i hranjenje)**

- (1) Teladi mora da bude obezbijedena adekvatna prehrana u skladu sa njihovom starošću, tjelesnom masom te etološkim i fiziološkim potrebama.
- (2) Hrana za telad mora sadržavati dovoljno željeza, čime se obezbjeđuje prosječna vrijednost krvnog hemoglobina od najmanje 4,5 mmol/l.
- (3) Teladi starijoj od dvije nedjelje mora da bude obezbijedena vlaknasta hrana adekvatnog kvaliteta na način da je mogu konzumirati kada žele. Količina hrane sa probavljivim vlaknima povisuje se od 50 g do 250 g na dan za telad od 8 do 20 nedjelja starosti.
- (4) Teladi ne smiju da se stavljaju brnjice.
- (5) Sva telad starija od dvije nedjelje mora da bude hranjena najmanje dva puta dnevno. Pri grupnom držanju i pri restriktivnom hranjenju bez upotrebe automatske opreme za hranjenje sva telad istovremeno mora da ima nesmetan pristup hrani.
- (6) Sva telad mora da ima pristup do svježe i čiste pitke vode u dovoljnim količinama ili njihove potrebe za tečnošću moraju da budu zadovoljene drugim, za napajanje adekvatnim tečnostima.
- (7) U slučaju visoke temperature okoline ili u slučaju bolesne teladi, svježa i čista voda za piće mora da bude dostupna sve vrijeme.

(8) Oprema za hranjenje i napajanje mora da bude oblikovana, konstruisana i ugrađena, te održavana tako da se kontaminacija vode i hrane smanji na najmanju mjeru.

(9) Svako tele mora da primi kravliji kolostrum što prije nakon telenja, a svakako u prvih šest časova života.

Odjeljak B. ZAŠTITA SVINJA NA FARMI-OPŠTI USLOVI ZA SVE KATEGORIJE SVINJA

Član 39. (Način držanja svinja)

(1) Najmanja podna površina koja mora da bude obezbijeđena za svako prase ili tovljenika koji se drže u grupi, osim nazimica nakon oplodivanja i krmača, jeste:

Živa vaga svinja (kg)	Podna površina po životinji (m²)
do 10	0,15
10 - 20	0,20
20 - 30	0,30
30 - 50	0,40
50 - 85	0,55
85 - 110	0,65
više od 110	1,00

2) Najmanja podna površina za životinje držane grupno mora da iznosi za nazimice nakon oplodivanja 1,64 m², a za krmače 2,25 m².

(3) Ako se u grupi nalazi pet ili manje životinja, podna površina po životinji mora da bude uvećana za 10%.

(4) Ako se u grupi nalazi 40 ili više životinja, podna površina po životinji može da bude manja za 10%.

(5) Za suprasne svinje najmanja podna površina punog poda mora da bude 0,95 m² za nazimice i 1,30 m² za krmače. Drenažni otvori mogu da zauzimaju najviše 15% navedene površine.

(6) Ako se svinje držane u grupama drže na podu sa betonskim rešetkama, mora biti:

a) najveći razmak među rešetkama:

Kategorija svinja	Najveći razmak među rešetkama (mm)
Prasad	11
Odbijena prasad	14
Tovljenici	18
Nazimice i krmače	20

b) najmanja širina rešetaka:

Kategorija svinja	Najmanja širina rešetaka (mm)
Prasad i odbijena prasad	50
Tovljenici, nazimice i krmače	80

Član 40.
(Osvjetljenje)

(1) Svinje držane u objektima ne smiju da budu sve vrijeme u mraku. Mora da bude obezbijeđeno osvjetljenje od najmanje 40 luksa (1x), najmanje osam časova dnevno.

(2) Na rapolaganju mora da bude i stalan dovoljno jak izvor svjetla, tako da je u svakom trenutku moguće obaviti pregled svinja.

Član 41.
(Buka)

U objektima u kojima se drže svinje buka ne smije da bude viša od 85 dB. Treba izbjegavati stalnu ili iznenadnu buku.

Član 42.
(Nadzor svinja)

Vlasnik mora najmanje jednom dnevno da obezbijedi pregled životinja.

Član 43.
(Agresivnost grupno držanih svinja)

Svinje koje su pretjerano agresivne prema drugim jedinkama u grupi ili svinje koje su izložene takvoj agresiji treba premjestiti i držati u individualnim odjeljcima. U tom slučaju, odjeljak mora da bude dovoljno velik da se svinja može bez teškoća okrenuti, ustati i leži.

Član 44.
(Vežanje)

Vežanje krmača i nazimica je zabranjeno.

Član 45.
(Odjeljci i oprema)

(1) Odjeljke i opremu koji se koriste za svinje treba redovno čistiti i dezinfikovati.

(2) Feces i mokraću te nepojedenu ili razbacanu hranu treba redovno odstranjivati.

Član 46.
(Podovi i prostor za ležanje)

(1) Podovi moraju da budu glatki, ali ne skliski, te napravljeni i održavani tako da ne uzrokuju povrede, bolesti i patnju svinja. Moraju odgovarati veličini i težini životinje, a ako nisu prekriveni prostirkom, površina mora da bude ravna, čvrsta i stabilna.

(2) Sve svinje moraju da imaju pristup prostoru za ležanje (ležištu), koji mora da bude udoban, čist, suv i ne smije da bude štetan za životinje. Mora da bude obezbijeđeno dovoljno prostora da sve svinje istovremeno leže, normalno ustaju i liježu.

(3) Prostor za svinje mora da bude takav da se svinje mogu vidjeti međusobno a nedjelju prije prasnja krmače i nazimice je potrebno odvojiti od ostalih svinja.

Član 47.
(Napajanje i hranjenje)

(1) Svinje moraju da budu hranjene najmanje jednom dnevno. Ukoliko svinje držimo u grupama i na restriktivnoj prehrani, a bez upotrebe automatskih aparata za pojedinačnu raspodjelu hrane, moramo da obezbijedimo da su sve svinje istovremeno nahranjene.

(2) Sve svinje starije od dvije nedjelje moraju sve vrijeme da imaju pristup svježoj i čistoj vodi za piće u dovoljnim količinama.

(3) Oprema za hranjenje i napajanje mora da bude oblikovana, napravljena i namještena te održavana tako da kontaminacija vode i hrane bude svedena na najmanju moguću mjeru.

Član 48.
(Slama ili drugi materijali, odnosno predmeti)

Svim svinjama mora da bude na raspolaganju slama ili drugi materijal, odnosno predmeti za zadovoljenje njihovih etoloških potreba sa ciljem sprečavanja grizenja repova i drugih poremećaja ponašanja.

Član 49.
(Skraćivanje zubâ, rezanje repova)

(1) Zabranjeni su svi zahvati koji se ne izvode sa ciljem liječenja ili u dijagnostičke svrhe te oni koji se ne odnose na propisano obilježavanje svinja, a koji mogu uzrokovati povrede ili gubitak osjetljivog dijela tijela ili promjenu građe kosti, osim:

a) brušenja ili rezanja zubâ u prasadi, koje je dopušteno da se obavlja samo do osmog dana starosti prasadi, pri čemu se treba oblikovati glatka površina;

b) skraćivanja zubâ nerasta, kada je to potrebno radi sprečavanja povreda drugih životinja ili iz bezbjednosnih razloga;

c) rezanja dijela repa, koje je dopušteno da se obavlja samo do četvrtog dana starosti prasadi;

d) kastracije muške prasadi na način koji ne uključuje trganje tkiva;

e) stavljanja nosnih obruča (kolutova) i to samo svinjama koje se drže izvan objekata.

(2) Skrašivanje repova i zubâ obavlja se na sljedeći način:

a) ne smije da se obavlja rutinski, već samo u slučajevima opasnosti od povreda i povreda vimena krmača te učki ili repova druge prasadi;

b) prije provođenja navedenih zahvata potrebno je primijeniti druge mjere za sprečavanje grizenja repova i drugih smetnji u ponašanju, pri čemu treba da se obrati pažnja uređenju okoline i gustoći naseljenosti. Da bi se izbjegle smetnje u ponašanju životinja, potrebno je izmijeniti nepovoljne životne uslove ili način uzgoja životinja.

(3) Sve zahvate iz st. (1) i (2) ovog člana smije da obavi samo veterinar ili drugo adekvatno osposobljeno lice, pod nadzorom veterinara.

(4) Kastraciju i skraćivanje repova prasadi starije od četiri dana smije da obavi samo veterinar uz upotrebu anestezije ili dugotrajne analgezije.

Odjeljak C. SPECIJALNI USLOVI ZA RAZLIČITE KATEGORIJE SVINJA

Član 50. (Nerasti)

(1) Odjeljci za neraste moraju da budu smješteni i izgrađeni tako da se nerast može okrenuti bez teškoća te da može čuti, namirisati i vidjeti ostale svinje.

(2) Slobodna podna površina odjeljka za odraslog nerasta mora da iznosi najmanje 6 m².

(3) Ako je odjeljak u kojem se drži nerast namijenjen i za pripust, slobodna podna površina za odraslog nerasta mora da iznosi najmanje 10 m².

(4) Odjeljak mora biti bez prepreka.

Član 51. (Krmače i nazimice)

(1) Krmače i nazimice moraju, u periodu od četiri nedjelje nakon oplođivanja do jednu nedjelju prije očekivanog prasenja, da budu držane u grupama.

(2) Stranice odjeljka u kojem se nalazi grupa svinja iz stava (1) ovog člana moraju da budu duže od 2,8 m. Ako se u grupi nalazi pet i manje životinja, stranice odjeljka moraju da budu duže od 2,4 m.

(3) Izuzetno od stava (1) ovog člana, na farmama sa manje od 10 krmača i nazimica, životinje u periodu od četiri nedjelje nakon oplođivanja do jedne nedjelje prije očekivanog prasenja mogu da budu držane u individualnim odjeljcima, tako da imaju dovoljno prostora da se mogu okrenuti bez teškoća.

(4) Potrebno je preduzeti sve potrebne mjere da među svinjama držanim grupno ne dolazi do agresivnosti.

(5) Bređe svinje i nazimice moraju da budu, ukoliko je to potrebno, podvrgnute tretmanu uklanjanja unutrašnjih i spoljnih nametnika, a prije smještanja u odjeljke za prasenje moraju da budu temeljito očišćene.

(6) Sedam dana prije predviđenog datuma prasenja, bređe svinje i nazimice moraju na rapolaganju da imaju čist, adekvatno suv prostor za odmor te adekvatne materijale za izgradnju gnijezda, osim ako to nije onemogućeno zbog sistema perforisanog poda i odstranjivanja đubreta.

(7) Za ležište svakoj bređoj svinji ili nazimici mora da bude obezbijeđen dovoljno velik prostor koji omogućava nesmetano prasenje ili pomaganje pri prasenju.

(8) Odjeljci za prasenje moraju da imaju pregradu kojom se prostor za prasenje odvaja od preostalog dijela spremnika.

(9) Svinje treba da dobijaju dovoljne količine hrane. Svim bređim svinjama treba da se obezbijedi dovoljno hrane sa visokim udjelom sirove vlaknine te dovoljne količine energetske bogate hrane, kako bi životinje bile site te zadovoljile potrebu za žvakanjem.

(10) Svinjama i nazimicama mora da bude omogućen materijal kojim će se zanimati, a koji zadovoljava uslove iz člana 48. ovog Pravilnika.

Član 52.
(Prasad prije odbića)

(1) Prasad koji još sisa mora da bude obezbijeđen dovoljno zagrijan prostor, čist, suv i udoban te odvojen od prostora za krmaču. Prostor za ležanje mora da bude prekriven pokrovom, slamom ili drugim adekvatnim materijalom, te da omogući svoj prasadi istovremeno odmaranje.

(2) U slučaju da je krmača ukliještena, prasadima mora da bude omogućeno nesmetano sisanje.

(3) Prasad je dopušteno odbiti od sise nakon 28 dana starosti.

(4) Izuzetno od stava (3) ovog člana prasad je dopušteno odbiti od sise i sedam dana ranije, ako je preseljena u očišćene i dezinfikovane objekte koji su odvojeni od objekata za svinje. Prasad može da bude odbijena od sise i ranije, ako je to potrebno radi dobrobiti ili zdravlja krmača ili prasadi.

Član 53.
(Prasad od četvrte do desete nedjelje starosti i tovljenici)

(1) Prasad od četvrte do desete nedjelje starosti koja će da bude držana u grupama, što prije nakon odbića mora da bude organizovana u grupe, te se moraju preduzeti sve potrebne mjere za sprečavanje međusobnih borbi koje prelaze granice prilagođavanja.

(2) Prasad iz stava (1) ovog člana i tovljenici moraju se organizovati u stabilne grupe koje se što je manje moguće međusobno miješaju. Ako je potrebno miješati grupe, to treba da se učini što ranije nakon organizovanja grupa, a najkasnije sedam dana nakon odbića od sise. U tom slučaju, svoj prasadi treba da se obezbijede jednake mogućnosti za bijeg od ostale prasadi.

(3) kada se utvrde znakovi ustrajne borbe između jedinki, odmah treba preduzeti potrebne mjere, kao što je dodavanje slame u odjeljak ili drugih materijala za istraživanje. U slučaju krajnje potrebe, mora da se izdvoji i drži odvojeno napadač ili napadnuta jedinka.

(4) Da bi se omogućilo miješanje svinja, upotreba sredstava za smirenje dopuštena je samo u izuzetnim slučajevima, i to samo od veterinara.

**Odjeljak D. MINIMALNI USLOVI ZA ZAŠTITU KOKOŠI NESILICA –
OPŠTI USLOVI**

Član 54.
(Izuzeci)

(1) Pravila navedena u ovom odjeljku ne odnose se na farme:

a) sa manje od 350 kokoši nesilica;

b) za uzgoj matičnog jata nesilica.

(2) Na farmi iz stava (1) ovog člana, u dijelu koji se odnosi na zaštitu kokoši nesilica, primjenjuju se odredbe čl. od 19. do 30. ovog Pravilnika.

Član 55.
(Opšti uslovi za sve sisteme uzgoja)

(1) Vlasnik mora da obezbijedi pregled kokoši najmanje jednom dnevno.

(2) Treba izbjegavati prejaku, stalnu i iznenadnu buku. Ventilatori, oprema za hranjenje i druga oprema ne smije da proizvodi prejaku buku.

- (3) Objekti moraju da budu adekvatno osvijetljeni tako da sve kokoši mogu vidjeti jedna drugu i da su jasno vidljive, te da mogu percipirati svoju okolinu i pokazivati uobičajeni stepen aktivnosti. Ako se raspolaze prirodnim osvjetljenjem, otvori za svjetlo moraju da budu izgrađeni tako da se svjetlost ravnomjerno raspodijeli u prostoru.
- (4) U prvim danima nakon naseljavanja režim osvjetljenja mora da bude takav da spriječi zdravstvene smetnje i smetnje ponašanja. Program osvjetljenja mora da bude u skladu sa zahtjevima i normativima hibrida koji se uzgajaju. Unutar dnevnog ritma mora da bude najmanje osam časova neprekidnog mraka, da bi se životinje odmorile. Zamračivanje i osvjetljivanje mora da bude postupno.
- (5) Objekti i oprema koji dolaze u dodir sa kokošima moraju da budu redovno čišćeni i dezinfikovani, a naročito prije ponovnog naseljavanja. Tokom boravka kokoši u objektu mora da bude održavana adekvatna čistoća.
- (6) Feces je potrebno redovno odstranjivati.
- (7) Uginule kokoši treba uklanjati svaki dan.
- (8) Kavezi moraju da budu takvi da kokoši ne mogu pobjeći.
- (9) Kod kaveza sa dvije ili više etaža mora da bude obezbijeđena mogućnost nesmetane kontrole svih kaveza kao i pristup do svake kokoši.
- (10) Vrata kaveza moraju da budu takvog oblika i veličine da se iz kaveza može izvaditi ili u njega staviti odrasla kokoš, a da joj se tim postupkom ne uzrokuju patnje ili povrede.
- (11) Zabranjeno je takvo postupanje sa kokošima koje bi im uzrokovalo nepotrebne povrede. Da bi se spriječilo kljucanje perja i kanibalizam, dopušteno je skraćivanje kljunova, ali pod uslovom da to izvede osposobljena osoba, i to samo na pilićima mlađim od 10 dana, koji su namijenjeni za proizvodnju jaja.

Odjeljak E. SPECIJALNI USLOVI ZA POJEDINAČNE SISTEME UZGOJA

Član 56. (Alternativni sistem uzgoja)

- (1) Sistemi moraju da budu opremljeni tako da se kokošima nesilicama osigura:
 - a) najmanje 10 cm prostora za hranjenje po jednoj kokoši kod ravnih hranilica, odnosno najmanje 4 cm prostora za hranjenje po jednoj kokoši kod okruglih hranilica;
 - b) najmanje 2,5 cm prostora za piće po jednoj kokoši kod ravnih pojilica, odnosno najmanje 1 cm prostora za piće po jednoj kokoši kod okruglih pojilica. Kod napajanja kapljičnim pojilicama i šoljicama za napajanje, mora da bude najmanje jedna pojilica na 10 kokoši. Ako su mjesta za napajanje snabdjevena fiksno postavljenim pojilicama, tada u dometu svake kokoši moraju da se nalaze barem po dvije šoljice za napajanje ili dvije kapljične pojilice;
 - c) odvojen prostor za nesenje jaja za svaku kokoš pojedinačno (gnijezdo) ili za grupu kokoši (zajedničko gnjezdište). U slučaju pojedinačnih gnijezda, mora da bude obezbijeđeno najmanje jedno gnijezdo na sedam kokoši, dok kod korištenja zajedničkog gnjezdišta mora da bude obezbijeđeno najmanje 1 m² gnjezdišta za najviše 120 kokoši;
 - d) najmanje 15 cm dužine odgovarajuće grede (bez oštih ivica) po jednoj kokoši. Grede ne smiju da budu namještene iznad prostirke. Horizontalna udaljenost među pojedinim gredama mora da iznosi najmanje 30 cm. Horizontalna udaljenost između grede i zida mora da iznosi najmanje 20 cm;
 - e) najmanje 250 cm² površine sa prostirkom za kokoši, koja mora da pokriva najmanje jednu trećinu podne površine. Prostirka mora da bude čista, suva i ne smije da šteti zdravlju kokoši, te od prhkog materijala koji omogućava kokošima zadovoljenje njihovih etoloških potreba.

(2) Podovi moraju da budu oblikovani tako da adekvatno podupru svaki naprijed okrenuti prst na obje noge.

(3) Kod sistema uzgoja pri kojem se kokoši nesilice mogu slobodno kretati među pojedinačnim etažama:

a) ne smije da bude više od četiri etaže;

b) među pojedinim etažama mora da bude najmanje 45 cm prostora;

c) pojilice i hranilice moraju da budu raspoređene tako da su jednako dostupne svim kokošima;

d) etaže moraju da budu uređene tako da feces ne pada na donje etaže.

(4) Kod sistema uzgoja pri kojem kokoši nesilice imaju uređen ispust:

a) mora da bude obezbijeđeno više otvora za neposredan izlazak u slobodni prostor, visokih najmanje 35 cm i širokih najmanje 40 cm te razmještenih po cijeloj dužini objekta. U svakom slučaju, na grupu od 1000 kokoši zajednički otvor mora da iznosi 2 m.

b) otvoreni ispusti moraju da imaju površinu adekvatnu gustoći naseljenosti i prirodi terena, moraju da budu ograđeni i da omoguće zaklon od nepovoljnih vremenskih uslova i grabežljivaca, te da imaju odgovarajuće pojilice, ukoliko je to potrebno.

(5) Gustoća naseljenosti ne smije da bude veća od devet kokoši nesilica na m² korisne površine.

Član 57.

(Sistemi uzgoja u neobogaćenim baterijskim kavezima)

Sistemi uzgoja u neobogaćenim baterijskim kavezima moraju da ispunjavaju sljedeće uslove:

a) za svaku kokoš nesilicu na rapolanjanju mora da bude najmanje 550 cm² korisne površine, mjereno u horizontalnoj ravnini;

b) svaki kavez mora da ima hranilicu dužine najmanje 10 cm po pojedinoj kokoši;

c) svaki kavez mora da ima pojilicu u obliku korita dužine 10 cm po jednoj kokoši ili dvije kapljične pojilice ili dvije šoljice za napajanje;

d) kavezi moraju da budu visoki najmanje 40 cm na najmanje 65% površine kaveza i ne niži od 35 cm na bilo kojoj tački;

e) podovi moraju da budu oblikovani tako da adekvatno podupiru svaki od naprijed okrenutih prstiju na svakoj nozi. Nagib poda ne smije da bude veći od 14% ili 8°. Ako podovi nisu napravljeni od pravougaone žičane mreže, nagib poda može da bude veći;

f) kavezi moraju da budu opremljeni adekvatnim materijalom za trošenje kanxi.

Član 58.

(Sistem uzgoja u obogaćenim baterijskim kavezima)

Svi obogaćeni baterijski kavezi moraju da ispunjavaju sljedeće uslove:

a) kokoši nesilice moraju imati:

1) najmanje 750 cm² površine kaveza po kokoši, od čega 600 cm² korisne površine. Visina kaveza, osim visine nad korisnom površinom, mora da iznosi najmanje 20 cm na svakoj tački, a ukupna površina ni kod jednog kaveza ne smije da bude manja od 2000 cm²;

2) gnijezdo;

3) prostirku koja ispunjava uslove iz člana 56. stav 1. tačke e) ovog pravilnika te koja omogućava kljucanje i čeprkanje;

4) odgovarajuće grede, dužine najmanje 15 cm po jednoj kokoši.

b) svaki kavez mora da ima hranilicu dužine najmanje 12 cm po jednoj kokoši;

c) svaki kavez mora da ima na rapolanjanju sistem za napajanje, dovoljan broju kokoši. Ako se koriste kapljične pojilice ili šoljice za napajanje, najmanje dvije moraju da budu dostupne svakoj kokoši;

d) sa ciljem lakšeg nadzora, naseljavanja ili vađenja kokoši, prolaz među pojedinim redovima kaveza mora da bude širok najmanje 90 cm, a udaljenost od poda objekta do prvog reda kaveza mora da iznosi najmanje 35 cm;

e) kavezi moraju da budu opremljeni adekvatnim materijalom za trošenje kanxi.

Član 59. (Registracija farme)

(1) Farme iz čl. 1., 56., 57. i 58. ovog Pravilnika moraju da budu registrovane pri nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta.

(2) Zahtjev za registraciju farme iz stava (1) ovog člana podnosi se nadležnom organu entiteta i Brčko Distrikta.

(3) Zahtjev iz stava (2) ovog člana sadrži:

a) PODATKE O FARMI:

1) naziv i adresu imanja, tj. adresu na kojoj se nalazi objekat, ako nije smješten na istoj adresi kao i imanje;

2) ime i adresu fizičkog lica odgovornog za životinje, ukoliko to lice nije njihov vlasnik;

3) registracijske brojeve drugih objekata za koje je odgovorno lice iz tačke b) ovog stava;

b) PODATKE O VLASNIKU, AKO TO NIJE LICE KOJE JE ODGOVORNO ZA ŽIVOTINJE:

1) ime i adresu te sjedište vlasnika, u slučaju da to nije isto lice koje je odgovorno za životinje;

2) registarske brojeve drugih objekata/imanja, koje posjeduje ili kojima upravlja;

c) DRUGE PODATKE O FARMI:

1) maksimalan kapacitet objekta, izražen brojem životinja koje se mogu istovremeno uzgajati na farmi, u skladu sa odobrenom projektnom dokumentacijom. Za već izgrađene farme koje nemaju obavezu izrade tehnološke dokumentacije, maksimalan kapacitet u skladu sa odredbama ovog pravilnika koje uređuju pitanje dobrobiti životinja;

2) naziv veterinarske organizacije i ime i prezime veterinara odgovornog/ih za implementaciju poslova iz oblasti javnih ovlašćenja;

3) za uzgoje kokoši nesilica identifikacioni broj farme mora sadržavati i sljedeći kod koji određuje vrstu uzgoja:

- broj 1 za slobodni uzgoj;
- broj 2 za štalski uzgoj;
- broj 3 za baterijski uzgoj;
- broj 0 za ekološki uzgoj.

(4) Zahtjevu iz stava (2) ovog člana prilaže se i izjava vlasnika da uzgoj ispunjava uslove iz ovog Pravilnika.

(5) Vlasnik mora o svim promjenama podataka iz stava (3) ovog člana u roku od sedam dana da obavijesti nadležnu veterinarsku organizaciju, koja vodi registar objekata i životinja, i o tome obavještava nadležne organe entiteta i Brčko Distrikta koji obavještavaju Kancelariju, radi izmjene podataka u Registru.

V. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 60. (Prelazne odredbe)

(1) Farme iz čl. 56., 57. i 58. ovog Pravilnika moraju da budu registrovane i mora da im bude dodijeljen identifikacioni broj do 1. januara 2011. godine.

(2) Uzgoj u kavezima iz člana 57. ovog Pravilnika dopušten je do 1. januara 2012. godine, a od 1. januara 2010. godine kavezi se ne smiju više proizvoditi niti prvi put stavljati u upotrebu.

Član 61.
(Stupanje na snagu)

(1) Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

(2) Izuzeto od odredbe iz stava (1) ovog člana:

a) odredbe člana 31., 50. stav (3) i člana 56. st. od (1) do (4) ovog Pravilnika koje se odnose na farme, počinju da se primjenjuju od 1. januara 2011. godine;

b) odredbe člana 39. st. od (2) do (6) i člana 51. st. (1), (2), (3) i (10) ovog Pravilnika koje se odnose na novoizgrađene i obnovljene farme, te one koje se nakon stupanja na snagu ovog Pravilnika prvi put koriste, počinju da se primjenjuju od 1. januara 2011. godine;

c) odredbe člana 39. st. od (2) do (6) i člana 51. st. (1), (2), (3) i (10) ovog Pravilnika koje se odnose na farme koje su izgrađene prije stupanja na snagu ovog Pravilnika, počinju da se primjenjuju od 1. januara 2012. godine;

d) odredbe člana 56. stav (5) ovog Pravilnika koje se odnose na farme koje su izgrađene prije stupanja na snagu ovog Pravilnika, počinju da se primjenjuju od 1. januara 2012. godine;

e) odredbe člana 57. ovog Pravilnika počinju da se primjenjuju od 1. januara 2011. godine;

f) odredbe o uzgoju u kavezima iz člana 58. ovog Pravilnika koje se odnose na uzgoj u kavezima, počinju da se primjenjuju od 1. januara 2011. godine.

Broj 04-5-02-2-867-1/10

10. maja 2010. godine

Sarajevo

Direktor

Doc. dr **Drago N. Nedić**, s. r.

ПРИЛОГ 2.

1. Врста и категорија животиња на коју се односи тачка 2. овог Прилога:
 - телад,
 - свиње,
 - кокоши неснице.
2. Образац Годишњег извјештаја о захтијеваним подацима за сваку врсту и категорију животиња у складу са одредбама овог правилника

Надлежни инспекцијски орган:		Година:		
Врста и категорија животиња:				
☐ Телад ☐ Свиње ☐ Кокоши неснице ☐ Друго _____				
Број фарме:		Број инспекцијских прегледа:		
Врста и број прекршаја:		Број предузетих мјера:		
Услови	Правилник о условима које морају да задовољавају фарме и условима за заштиту животиња на фармама	Рјешења	Мандатне казне	Захтјев за покретање прекршајног поступка
Особље	За животиње мора да се брине адекватан број људи са потребним знањем, стручном ос-пособљеношћу, спретношћу и одговорним односом према животињама			
Контрола узгоја	<p>Све животиње у узгоју морају да буду прегледане најмање једном дневно од власника.</p> <p>Морају да буду обезбјеђени услови за све потребне прегледе, укључујући освјетљење објекта, тако да је могуће обавити преглед животиња у било које доба.</p> <p>Болесне, повријеђене и изнемогле животиње морају да буду одмах збринуте на адекватан начин.</p> <p>Мора да буде обезбјеђен и адекватан одвојени смјештај болесних, повријеђених или изнемоглих животиња.</p> <p>Власник мора благовремено затражити ветеринарску помоћ и бригу за болесне или повријеђене животиње, ветеринарску помоћ код породе, када је потребна, те одговарајућу његу болесних, повријеђених и изнемоглих животиња.</p>			
Билешке	<p>Власник мора да води евиденције о лијечењу животиња, а поред тога мора и редовно да уписује угинућа.</p> <p>Власник мора да чува евиденције најмање три године од задњег уноса података те да их да на</p>			

	увид на захтјев ветеринарског инспектора.			
Слобода кретања	Животињама мора да буде обезбијеђена слобода кретања, адекватна њиховој врсти, пасмини, старости, степену развоја, прилагођености и удомаћености, којом ће да се спријече непотребне патње са обзиром на њихове физиолошке и етолошке потребе, у складу са утврђеним искуствима и научним сазнањима.			
Објекти	Материјали за конструкцију објеката, одјељака и опреме са којима животиње дођу у додир, не смију да буду штетни за животиње. Морају да буду довољно отпорни и адекватни за једноставно чишћење и дезинфекцију. Објекти и опрема морају да буду уређени тако, да не узрокују повреде животиња.			
	Освјетљење, топлина, влажност, кружење ваздуха, вентилација, концентрација гасова, хигијена и јачина буке у просторима у којима се налазе животиње, морају да одговарају врсти животиње и степену развоја, њеној прилагођености и удомаћености те физиолошким и етолошким потребама. Животиње у објектима не смију да буду константно у мраку. Када нема довољно природне свјетлости, мора да буде обезбијеђено адекватно вјештачко освјетљење. Приликом употребе вјештачког освјетљења треба да се одреди вријеме за одмор, када животиње морају да буду у мраку.			
Опрема	Власник мора да обезбиједи да техничка опрема у узгоју буде провјерена најмање једном дневно те да се утврђени кварови уклоне у што краћем времену. Ако то није могуће, потребно је употребом податних метода храњења и напајања те одржавања хигијене да се обезбиједи здравље и заштита животиња. Ако се користи вјештачка климатизација у објекту за животиње, мора да буде обезбијеђен алтернативни систем, који је довољан да би се обезбиједило здравље и заштита животиња, док се не уклоне кварови на главном систему те алармни систем који упозорава на појаву квара у систему климатизације. Алармни систем мора да буде редовно одржан и провјераван на прописан начин.			
Вода, храна и друге материје	У прехрану животиња могуће је укључити допуштене материје у превентивне, терапијске или зоотехничке сврхе, за које је научним методама или искуствима доказано да не штете здрављу и заштити животиња.			
Узгој и узгојни	Не смију да се користе узгој и поступци везани за животиње који им могу узроковати патњу или			

поступци	повреде. Изузетно је допуштено користити поступке који за животиње представљају краткотрајно оптерећење, али не узрокују трајне повреде, а допуштени су одговарајућим прописима.			
Узгој и поступци	Животиње се не смију товити, ако је на основу њиховог генотипа или фенотипа могуће очекивати да ће то штетно да дјелује на здравље и заштиту животиња.			

Примједбе:

Мјесто и датум:
Потпис одговорног лица:

Мјесто печата: